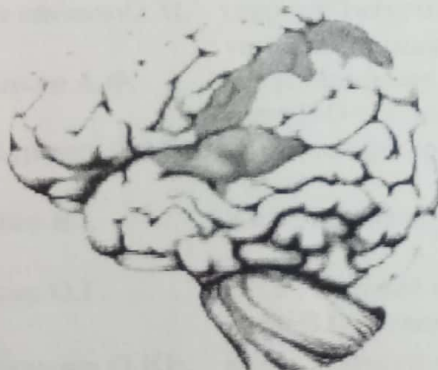
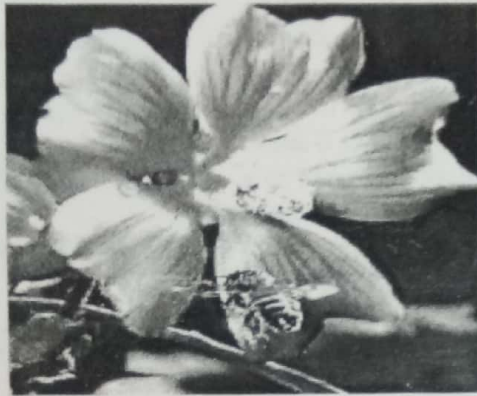

**МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**XIV МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
БІОЛОГІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ»**

19–20 грудня 2014 р.

Миколаїв

УДК 57 (082)

ISBN 966-630-019-2

Підготовлено до друку редакційною колегією XIV Міжнародної науково-практичної конференції „Актуальні проблеми сучасної біології та здоров'я людини”.

Відповідальний редактор: С.В.Гетманцев

Відповідальний секретар: О.М.Литвиненко

XIV Міжнародна науково-практична конференція „Актуальні проблеми сучасної біології та здоров'я людини”. Збірник наукових праць. Випуск 14 / Під ред. С.В. Гетманцев
Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2014. – 201 с.

Оргкомітет конференції

- Будак В.Д.** Голова оргкомітету,
д.т.н., професор, член-кореспондент АПН України, заслужений діяч науки та техніки України, ректор Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського
- Рехтета М.А.** к.ф.-м.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського
- Рожков І.М.** д.б.н., професор, директор Навчально-наукового інституту фізичної культури та спорту Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського
- Гетманцев С.В.** к.б.н., доцент, завідувач кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського
- Литвиненко О.М.** секретар оргкомітету, к.п.н., доцент, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
- Кісельов А.Ф.** к.м.н., професор, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
- Макаренко О.М.** д.м.н., професор, Київський національний університет імені Т.Шевченка
- Шейко В.І.** д.б.н., професор, Київський університет імені Бориса Грінченка
- Редька О.Г.** к.б.н., старший викладач, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
- Чумаченко О.Ю.** к.б.н., старший викладач, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

У збірнику наукових праць розглядаються актуальні питання фізичного виховання спорту, відображено дані сучасних досліджень з медико-біологічних проблем підвищення працездатності та зміцнення здоров'я різних груп населення. Розкриваються деякі аспекти сучасних проблем біології і медицини. Рекомендується молодим вченим, аспірантам, магістрантам, студентам.

Адреса: 54030, м. Миколаїв, вул. Нікольська, 24,
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського,
Навчально-науковий інститут фізичної культури та спорту
Кафедра медико-біологічних основ фізичного виховання
Тел.: (0512) 37-88-06, 37-88-03

Матеріали збірника друкуються мовою оригіналу. Редакція залишає за собою право редагувати й скорочувати матеріал. Відповідальність за достовірність представленої інформації несуть автори публікацій.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.
МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ**

Бірюк С.В., Бірюк В.В. ВИКОРИСТАННЯ ВІТАМІНІВ АНТИОКСИДАНТНОЇ ДІЇ ПРИ РЕГУЛЯРНИХ ЗАНЯТТЯХ СПОРТОМ	6
Богун В.Л., Гетманцев С.В., Фарионов В.Н., Раевский А.А., Смирнова И.Н., Харько Д.А. ИЗМЕНЕНИЯ СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ ПРИ АККЛИМАТИЗАЦИИ В ГОРАХ	10
Ванькова Г., Кулаков К., Чайка Н., Кухаренко О. ІДЕОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВІЗ	14
Гетманцев С.В., Богун В.Л., Сокол О.В., Кувалдина О.В., Омельченко И.В., Кулин В.М. ДИНАМИКА СПОРТИВНОЇ РАБОТОСПОСОБНОСТІ ВЕЛОСИПЕДИСТОВ	17
Гузар В.М., Шалар О.Г., Унгурян А.А., Бережков І.Т. ВИХОВАННЯ ДИСЦИПЛІНОВАНОСТІ ПІДПІКІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	23
Жигadlo Г.Б., Кулаков Ю.Є., Борецька Н.О., Вертелецький О.І., Боднар А.О., Костарева Н.Б., Богатир В.Г. НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНИХ ІГОР	27
Жосан І.А., Шалар О.Г., Яник О.А., Рогачов Ю.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬО-РЕФЛЕКТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗА ВАРІАТИВНИМ МОДУЛЕМ «ВОЛЕЙБОЛ»	31
Захарова А.О., Дикусар М.О., Тимофієв С.В. ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ, СТАНУ ЗДОРОВ'Я ТА ЗАХВОРЮВАНОСТІ УЧНІВ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП	35
Литвиненко О.М. ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИПЦІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	39
Медведева Л.М., Петренко Н.В., Гладири О.Є., Туз О.К. АДАПТАЦІЯ ОРГАНІЗМУ СПОРТСМЕНА ДО ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ЧИННИКІВ	42
Пильницька Т.А., Снаговська А.В. ЛІКУВАЛЬНИЙ МАСАЖ ЯК МЕТОД ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	45
Пильницький В.В., Козубенко О.С., Ткаченко Ю.І. ПЕРЕДУМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЧОГО ФІЗИЧНОГО ТРЕНУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	48
Релька О.Г., Глуховський І. ВІКОВА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ХОРЕОГРАФІЄЮ	53
Сокол О.В., Деркач В.Н., Петренко О.В., Резниченко О.И., Косенчук В.Н., Яцунский Е.А., Белобаба С.Б. АДАПТАЦІЯ СПОРТСМЕНОВ К УСЛОВИЯМ СРЕДНЕГОРЬЯ	57
Тихомиров А.И. ВОСПИТАНИЕ У СТУДЕНТОВ МОТИВАЦИИ К ЗАНЯТИЯМ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ	62
Тихомиров А.И., Ткаченко М.А. ФИЗИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ СТУДЕНТОВ В РЕЖИМЕ ДНЯ	64
Петренко О.В., Толчинський О.В., Чайка Н.С. МІСЦЕ ФІЗІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ	69
Тупеев Ю.В. ИЗУЧЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ОБУЧЕНИЯ БАЗОВЫМ ЭЛЕМЕНТАМ ТЕХНИКИ ДВИГАТЕЛЬНЫХ ДЕЙСТВИЙ ЮНЫХ БОРЦОВ ВОЛЬНОГО СТИЛЯ	75
Хохлова Л.А. ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ ДО ЗМІСТОВОЇ ЧАСТИНИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ВИВЧЕННЯМ ПРЕДМЕТУ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»	79
Чайка Н.С., Грициенко А.Н., Ванькова А.Ю. ВЛИЯНИЕ ФИЗИЧЕСКОГО И ПСИХИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ НА ЗДОРОВЬЕ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ГРУППЫ	85
Чайка Н.С., Толчинский О.В., Петренко О.В., Грициенко А.Н. ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗАНЯТИЙ ФИЗИЧЕСКИМ ВОСПИТАНИЕМ СО СТУДЕНТАМИ СПЕЦИАЛЬНОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ГРУППЫ С ЗАБОЛЕВАНИЯМИ СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ	90

УДК 796.011.1

ВИХОВАННЯ ДИСЦИПЛІНОВАНOSTI ПІДЛІТКІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

*Гузар В.М., Шалар О.Г., Унгурян А.А. **Бережков І.Т.

*Херсонська державна морська академія
Херсонський державний університет
**Херсонська ЗОШ №31

Анотація. У статті проаналізовано шляхи покращення дисциплінованості учнів в процесі фізичного виховання. Виявлено, що дисциплінованість та витримка підлітків на уроці фізичної культури покращилась на 19,2%. Але за такими показниками як наполегливість та самостійність суттєвих змін не спостерігалось.

Ключові слова: дисципліна, недисциплінованість, тривожність, агресивність, соціальна адаптація, депресія.

Постановка проблеми. У загальному розумінні недисциплінованість - це негативна морально вольова якість особистості, що виражається в невмінні чи небажанні організувати свою поведінку відповідно до суспільних норм і вимог.

В наш час, нажалі зростає недисциплінованість школярів, що становить проблеми для суспільства, тому подолання її – найважливіше завдання сьогодення. Потрібно краще вивчити суть цієї проблеми та зрозуміти як можна її подолати.

О. Змановська характеризує недисциплінованість як стійку поведінку особистості, що відхиляється від найбільш важливих соціальних норм, яка чинить реальну шкоду форми девіантного стилю та образу життя [1].

О. Оргунов стверджує, що недисциплінованість – це багатофакторний процес зниження і порушення здатності дитини до навчання в слідстві невідповідності умов та вимог навчального процесу, найближчого соціального середовища її психофізіологічним можливостям і потребам [3].

Дисциплінована поведінка призводить до формування найважливішої риси особистості - дисциплінованості, в основі якої лежить прагнення і вміння керувати своєю поведінкою відповідно до завдань, норм чи вимог що ставить нам соціум.

Тому потрібно на уроках фізичної культури створювати позитивні умови для створення дисциплінованості школярів та різними формами і засобами усувати недисциплінованість.

Наукова робота є складовою комплексної науково-дослідної теми Херсонського державного університету «Сучасні виховні технології соціалізації дитини в умовах Європейської глобалізації» (номер державної реєстрації 0112U001438).

Аналіз наукових досліджень. Важливою умовою високої результативності роботи учнів, розвитку ініціативи й активності, підвищенню їх дисциплінованості є оцінка їхньої діяльності. Вона виявляє фізичні, інтелектуальні, вольові можливості учнів та ставлення вчителя до їх діяльності, успіхів, невдач, поведінки [2].

Успіхи, які виражаються в оцінці, відображають якість педагогічної праці, результат діяльності вчителя. А також вміння висувати завдання та застосовувати відповідні засоби та методи організації фізичного виховання вчителем.

Сьогодні, як зазначає Г. Шустиков, успішність із фізичної культури визначається за чотирма критеріями:

- рівнем засвоєння і практичної реалізації знань;
- якістю виконання рухових дій, що є виразом рівня освоєння техніки передбачених програмою вправ;
- виконанням нормативів шкільної програми;

• вмінням самостійно займатися фізичними вправами і реалізацією цього вміння в практичній діяльності учня [6].

Н. Савіна стверджувала, що дисципліна - це явище політичне і моральне, це найбільш яскраве вираження відповідності поведінки людини суспільним вимогам, нормам, правилам гуртожитку. У дисципліні виражений дух колективізму: вона потрібна колективу для досягнення спільних цілей [4].

Особлива виховна роль належить фізичній культурі при роботі з важкими школярами середніх і старших класів. До важких учнів відносять тих, хто має відхилення в моральному розвитку, закріплені негативні форми поведінки, хто постійно проявляє недисциплінованість. Це учні з відхиленою (делінквентною) поведінкою. Вчителі відчують труднощі в роботі з цими дітьми і часом гостро переживають свою безпорадність [5].

Мета дослідження – виявити засоби, які виховують дисциплінованість підлітків на уроках фізичної культури.

Виклад основного матеріалу. Дослідження було організовано і проведено в Херсонській ЗОШ № 31 з одним контингентом учнів і проводилося у три етапи.

На першому етапі (2011-2012 н. рік) досліджувався рівень тривожності та агресивності школярів.

Другий етап (2012 – 2013 н. рік) був присвячений визначенню соціально-психологічної адаптації школярів та рівню депресії.

На третьому етапі (2013 – 2014 н. рік) повторно досліджувалися вище названі ознаки, а також оцінювалася загальна дисциплінованість учнів та впроваджувалася методика виховання дисциплінованості підлітків на уроках фізичної культури. На першому етапі досліджування респондентами були учні 8 – Б класу, на другому етапі – відповідно 9 – Б класу, на третьому – 10 – Б класу. Був обраний саме цей клас, так як за твердженням вчителів, керівництва школи учні цього класу, у своїй більшості, відрізнялися девіантною поведінкою.

Сутність методики щодо виховання дисциплінованості підлітків полягала у виконанні низки педагогічних умов, які застосовувались вчителем фізичної культури в залежності від теми та завдань уроку:

1. *Використовувався ефект новизни.* Сутність полягала у тому, що під час вдосконалення вже знайомого технічного елементу перед школярами постійно розкривалися його нові деталі та нюанси.

2. *Використовувалась допомога учням у подоланні страху перед виконанням певних фізичних вправ.* Більш частіше на уроках фізичної культури застосовувалися такі педагогічні прийоми, як страхування, переконання, багаторазове повторення вправи, групове стимулювання, що дозволяло подолати учню власний страх та сконцентрувати увагу на техніці виконання фізичної вправи.

3. *Постійно робилися ретельне пояснення підліткам значущості фізичних вправ, що використовувалися на уроках фізичної культури для становлення власної особистості.*

4. *Проводилося слідування за дотриманням дисципліни на уроці.*

5. *Активізували свідомість старшокласників у процес пошуку найбільш ефективних способів виконання фізичної вправи.*

6. *Виконання фізичної вправи починалося за наперед визначеним сигналом.*

7. *Виконувались різноманітні завдання по спостереженню старшокласників за виконанням фізичної вправи з метою визначити помилку, деталі техніки.*

8. *Залучалися недисципліновані учні у групові змагання [13].*

Ці та інші заходи, що проводилися з учнями, позитивно вплинули на їхні особистісні характеристики. Так високий рівень особистісної тривожності в кінці експерименту зменшився у хлопців на 40,5%, середній рівень збільшився на 30,5% і з'явився низький рівень – 10%. Пізнавальна активність на високому рівні збільшилась на 6,5%, середній рівень зменшився на 17%, низький рівень збільшився на 10,5%. Високий рівень негативних емоційних переживань зменшився на 7%, середній рівень збільшився на 3%, низький – збільшився на 4%.

У дівчат в кінці експерименту високий рівень тривожності особистісних емоцій зменшився аж на 60,3%, середній рівень збільшився на 44,3% і з'явився низький рівень – 16,7%. Нажаль не було виявлено високого рівня пізнавальної активності, середній рівень складав 33,4%, низький рівень збільшився на 10%. Високий рівень негативних емоційних переживань зменшився у дівчат на 38,8%, середній рівень збільшився на 16,6%, а низький рівень збільшився на 22,2%.

Досліджуючи рівні агресивності підлітків, було виявлено те, що фізична агресія у хлопців на високому рівні в кінці дослідження збільшилась на 38,8%, середній рівень зменшився на 11,2%, низький рівень зменшився на 7,6%. У дівчат навпаки, високий рівень зменшився на 22,2%, середній рівень не змінився, а низький збільшився на 22,2%.

У хлопців з'явився високий рівень непрямой агресії в кінці дослідження. У дівчат високий рівень відсутнім залишається.

Роздратованість у хлопців і дівчат збереглася тільки на середньому та низькому рівнях. Негативізм на всіх рівнях як на початку дослідження, так і в кінці майже не змінився.

Якщо рівень образи у хлопців в кінці дослідження зменшився, то підозрілість на високому рівні збільшилась на 16,4%. У дівчат спостерігалася подібна тенденція.

Почуття провини у хлопців зменшилось на 15,3%, а у дівчат, навпаки, високий рівень збільшився на 5,5%.

За шкалою соціально-психологічної адаптації були отримані наступні результати школярів. За ознакою «прийняття себе» у дівчат високий рівень по закінченні дослідження збільшився і складав 33,3%. У хлопців високий рівень збільшився на 17,5%.

За ознакою «прийняття інших» у дівчат з'явився високий рівень, який складав 16,7%. У хлопців також високий рівень виріс на 20%. За ознакою «конфлікт з іншими» у дівчат і у хлопців високий рівень не виявлений ні у кого.

За ознаками «емоційний комфорт» та «емоційний дискомфорт» зміни відбулися як у хлопців, так і у дівчат, але не суттєво. Але за ознакою «домінування» у дівчат на 50% підвищився середній рівень (при наявності тільки низького рівня на початку експерименту). А у хлопців за цією ознакою був відмічений високий (20%) та середній (17,5%) рівні.

Стосовно рівня депресії, то помірною депресія у хлопців зменшилась на 42,5%. У дівчат ці показники збільшились не суттєво.

В кінці дослідження у хлопців виражена депресія складала 30%, а у дівчат – 16,7%. Також з'явилась глибока депресія у хлопців (10%) та у дівчат (16,7%).

Оцінюючи загальну дисциплінованість учнів на початку навчального року ми одержали дані про учнів, які порівняли в кінці навчального року (див таблицю 1).

Таблиця 1.

Оцінка загальної дисциплінованості старшокласників
ЗОШ №31 м. Херсона протягом 2013-2014 навчального року (%)

Критерії	Рівні	Високий		Середній		Низький	
		початок	кінець	початок	кінець	початок	кінець
Дисциплінованість на уроці		15,4	34,6	53,8	38,5	30,8	26,9
Самостійність		57,7	46,2	38,5	50	3,8	3,8
Наполегливість		30,8	26,9	46,2	57,7	23	15,4
Витримка		38,5	34,6	34,6	53,8	26,9	11,6
Організованість		19,2	23	46,2	42,4	34,6	34,6
Рішучість		15,4	19,2	53,8	61,6	30,8	19,2
Ініціативність		11,6	11,6	53,8	65,4	34,6	23

З таблиці 1 видно, що за критерієм «дисциплінованість на уроці» високий рівень збільшився майже вдвічі. За критерієм «самостійність» високий рівень зменшився на 11,5%, а середній рівень збільшився на такий самий показник. «Наполегливість» учнів на високому рівні зменшилась не суттєво, середній рівень збільшився на 11,5%. «Витримка» учнів на високому рівні майже не

змінилась, середній рівень збільшився на 19,2%. За критерієм «організованість» високий рівень збільшився не суттєво, середній рівень, навпаки, зменшився, але також не суттєво, низький рівень не змінився. Критерій «рішучість» на високому рівні збільшився на 3,8%, середній рівень тако збільшився на 7,8%. Критерій «ініціативність» на високому рівні залишився без змін, середній рівень збільшився на 11,6%.

Виходячи з вище приведених даних, ми бачимо позитивні зміни майже за всіма критеріям. Особисто по кожному учню в більшості ми отримали позитивну тенденцію, але у деяких випадках зміни відбувались повільно. Наприклад, у Олексія М. погіршився рівень за критерієм «витримка» з високого на середній, за критеріями «рішучість» та ініціативність тако погіршилися рівні з середнього на низький. У Олени Н. «наполегливість» зменшилась з високого рівня на середній, «витримка» збільшилась з низького рівня на середній і «рішучість» збільшилась з середнього рівня на високий. У Вікторії С. все залишилось без змін.

Висновки.

1. Покращення та формування дисциплінованості підлітків слід здійснювати за рахунок застосування педагогом наступних ефективних засобів та методів організації психологічного педагогічного впливу та стимулювання як: гра, змагання, опора на особисту думку дитини, активне включення кожного учня в усі види діяльності на уроці, позитивне підкріплення процесу фізичного виховання, допомога підліткам у подоланні страху перед виконанням певних фізичних вправ, пояснення старшокласникам значущості фізичних вправ, використання ефективного новизни, залучення недисциплінованих учнів у групові змагання.

Активне включення кожного учня в усі види діяльності на уроці фізичної культури, а саме праця, гра, навчання – також є ефективним засобом формування соціальної адаптації.

2. Застосувавши методику виховання дисциплінованості підлітків на уроках фізичної культури, ми переконались в її ефективності. За такими аспектами загальної дисциплінованості були відмічені наступні показники: дисциплінованість та витримка на уроці фізичної культури покращилась на 19,2%. Не суттєво, але все ж таки покращилися такі показники, як організованість, ініціативність та рішучість. Але за такими показниками, як наполегливість та самостійність, суттєвих змін не спостерігалось.

Отже виховання дисциплінованості підлітків – це складний, тривалий педагогічний процес, успішність якого залежить від сумісної роботи батьків, класних керівників та вчителів фізичної культури.

Література

1. Змановська Е.В. Девиантологія. Психологія отклоняющего поведения / Е.В. Змановська. - М.: Академия, 2003. - 288 с.
2. Лях В.И., Копылов Ю.А. Физическое воспитание учащихся общеобразовательной школы: состояние, перспективы и пути реорганизации / В.И. Лях, Ю.А. Копылов. - М.: Академия, 1998. - 228 с.
3. Орзунов О.С. Фізична культура у школі / О.С. Орзунов. - К.: Наша школа, 2001. - 127 с.
4. Савина Н.Н. Школьная дезадаптация: природа, структура, причины / Н.Н. Савина. - М.: Академия, 2010. - № 3. - С. 118-121.
5. Терехова М.Ф. Виховна робота на заняттях фізкультурою і спортом у школі / М.Ф. Терехова. - К.: Рад. школа, 1986. - 127 с.
6. Шустиков Г.С. Нужна ли оценка? / Г.С. Шустиков. - М.: Академия, 1994. - 148 с.

EDUCATION DISCIPLINE ADOLESCENTS IN PHYSICAL EDUCATION CLASSES

Gusar B.N., Shalar O.G., Unguryan A.A., Berezhkov I.T.

Summary. The article analyzes ways to improve the discipline of students in the process of physical education. It is revealed that discipline and self-control teenagers on the lesson of physical culture increased by 19.2%. But for such indicators as: perseverance, and independence, significant changes were observed.

Key words: discipline, indiscipline, anxiety, aggressiveness, social adaptation, depression.